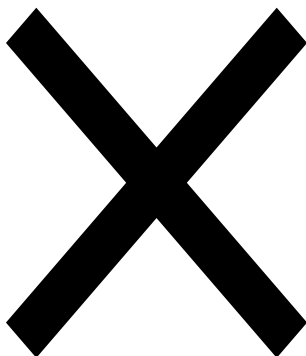

JULIUS POPPER CONCHISTADORUL ROMÂN AL ȚĂRII DE FOC

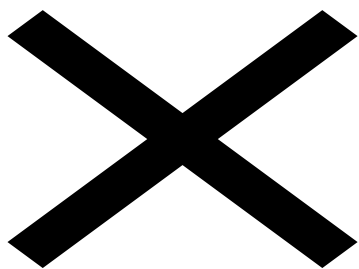

Cucerirea continentului sudamerican este o poveste cu personaje extraordinare, printre care se află și un român: Julius Popper. Călător și explorator, inginer și întreprinzător, om de știință și scriitor, el a lăsat urme adânci în istoria Țării de Foc.

Julius Popper s-a născut la 15 decembrie 1857, în familia unui intelectual evreu. Urmează cursurile școlii conduse de tatăl lui, iar la 17 ani pleacă la Paris pentru a studia ingineria. După absolvirea Școlii Naționale de Poduri și Șosele din cadrul Politehnicii pariziene, ajunge la Constantinopol, poarta de intrare a Orientului. De acolo, trece în Egipt, unde lucrează la întreținerea Canalului de Suez. Călătorește apoi în India, China, Japonia. Setea de aventură îl mână mai departe: Siberia, Alaska, Canada, Statele Unite. La New Orleans participă la programul de canalizare și urbanizare a localității; în Cuba, aflată încă sub stăpânire spaniolă, elaborează un proiect de sistematizare a orașului și portului Havana; iar în Mexic face lucrări de cartografiere și debutează ca ziarist la publicația emigranților. Vestea că pe plajele din sudul Patagoniei a fost descoperit aur îl găsește în Brazilia.

Fără să ezite, tânărul în vârstă de 28 de ani pleacă la Buenos Aires. Asemenea conchistadorilor de altădată, visează să cucerească fabuloasele bogății ale acestui nou El Dorado.

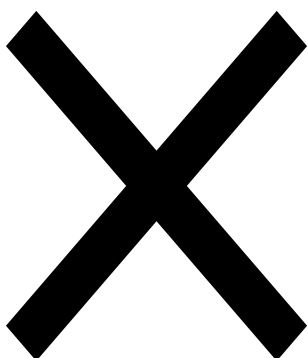
Ca și alte regiuni ale continentului american, Patagonia își avea propria legendă legată de aur, care înfierbânta, de câteva secole, imaginația aventurierilor: se povestea despre o cetate fabuloasă, Trapalanda, în care metalul prețios s-ar afla într-o cantitate atât de mare încât era folosit la... pavarea străzilor. Când un marinar găsește în apropiere de Capul Virgenes două pepite de mărimi impresionante, febra aurului cuprinde capitala argentiniană. Apar, peste noapte, societăți și companii miniere, sunt puse în mișcare capitaluri uriașe. Plajele sudului patagonez sunt asaltate de mulțimi de oameni de diferite naționalități, atrași de mirajul unei îmbogățiri rapide. Lipsea doar specialistul în mine, și acesta a fost Julius Popper. Românul impunea prin inteligență și inventivitate și, în afară de română și idiș, vorbea fluent germana, engleza, portugheza și franceza. Bine legat, cu un chip plăcut încadrat de o barbă blondă, cu fruntea lărgită de un început de calviție și cu ochi pătrunzători de un albastru metalic, întotdeauna îmbrăcat elegant, Popper era prototipul perfect al gentlemanului sfârșitului de secol XIX. Cu asemenea calități, reușește să câștige încrederea elitei politice și economice a Buenos Airesului și să obțină susținere financiară pentru proiectele lui.

În prima jumătate a anului 1886 face o călătorie de recunoaștere în zona Strâmătorii Magellan. Parcurge traseul care leagă Capul Virgenes - invadat de taberele căutătorilor de aur - de Punta Arenas, capitala Patagoniei chiliene. De pe țărmul de nord al canalului privește plajele Țării de Foc și realizează că insula are o structură geologică similară cu aceea a întregii regiuni: deci, și aici nisipul ar trebui să conțină aur. În 1881, Argentina și Chile puseseră capăt litigiului teritorial, delimitându-și frontiera patagoneză de-a lungul Anzilor și împărțind insula mare a Țării de Foc printr-o linie aproape dreaptă mergând de la nord la sud.

Cu toate acestea, pământul de dincolo de Strâmtoarea Magellan rămânea o terra incognita. Beneficiind de o generoasă sponsorizare, în septembrie 1886 Popper organizează o expediție de explorare a Țării de Foc. Pornit din Punta Arenas, debarcă în Golful Porvenir și traversează insula, ajungând în Golful San Sebastian. Așa cum anticipase, plajele atlantice ale Țării de Foc conțin aur, și chiar într-o cantitate mai mare decât restul Patagoniei. Revenit la Buenos Aires, ține, în martie 1887, o conferință la Institutul Argentinian de Geografie. Însemnările de călătorie și observațiile geografice sunt completate de fotografii, hărți, arme și unelte ale băștinașilor, mostre de nisip aurifer.

Cuvintele lui Popper entuziasmează auditoriul. Ca urmare, se pun bazele unei societăți destinate străngerii fondurilor necesare exploatării metalului prețios - „Compania Anonima Lavaderos de Oro del Sur” („Compania Anonimă pentru Spălarea Aurului Sudic”) -, care reunește elita politică și financiară a Argentinei.

Înarmat cu actele de concesiune a terenurilor aurifere descoperite, românul debarcă, la sfârșitul anului 1887, în Golful San Sebastian. În această regiune inospitalieră, bătută de vânturi din toate direcțiile, întemeiază o colonie pe care o botează cu un nume semnificativ: El Paramo (Pustiul). În

jurul uzinei propriu-zise, construiește o clădire administrativă, o baracă cu 80 de paturi pentru lucrători, depozite, o bucătărie. Instalația de separare a aurului include stația de pompare a apei marine, acționată de două motoare cu abur, sistemul de jgheaburi și site, forja și o linie de decovil pentru transportul vagonetilor cu nisip. Pentru a economisi munca oamenilor, inventează o instalație care valorifica forța uriașă a valurilor. În câteva săptămâni reușește să producă aproape un kilogram de aur pe zi. Vestea se răspândește cu viteza fulgerului în tot sudul Patagoniei. Spre El Paramo se îndreaptă o mulțime de aventurieri și oameni de joasă extracție - marinari dezertori, pușcăriași evadați.

Pentru a-și proteja exploatarea de asaltul acestor certați cu legea, Popper organizează, în 1888, o armată ale cărei uniforme sunt copiate după cele prusace. Afacerea merge tot mai bine și, la scurt timp, întemeiază noi colonii: Beta, Cullen, Carmen Sylva. Grație determinării și ingeniozității, reușește să-i alunge pe invadatorii veniți din zona chiliană a insulei.

Fugarii răspândesc legenda că Popper ar fi un tiran, astfel că, în august 1888, o mulțime înarmată din Punta Arenas atacă una dintre așezări și îi dă foc.

Căutătorii de aur din zona chiliană a insulei nu erau însă singurii dușmani ai lui Popper: autoritățile argentiniene își simțeau subminată autoritatea, iar cele din Punta Arenas se temeau că el și-ar putea extinde controlul asupra întregii insule. În urma repetatelor atacuri ale bandelor de aventurieri, la sfârșitul anului 1889 Compania Anonimă Lavaderos de Oro del Sur dă faliment.

Era anul în care românul brevetase „Cosechadora de Oro” („Mașina de recoltat aur”), o instalație capabilă să spele 75 de tone de nisip pe zi, extrăgând peste 99% din aurul conținut.

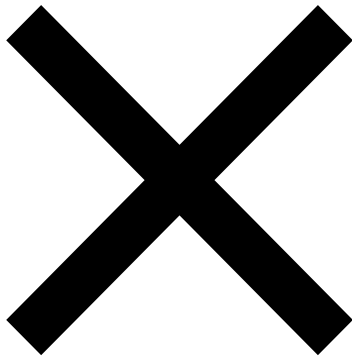

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ

*Independența
Română*

În ciuda trecerii fulgurante prin spațiul sud-american, istoria acestor locuri nu poate fi scrisă fără numele lui Julius Popper. Ziarele din Buenos Aires au publicat articole elogioase la adresa lui, numindu-l „Conchistadorul român al Patagoniei” și „Don Quijote al Țării de Foc”. El însuși a fost un ziarist redutabil, un condei incisiv, criticând deschis acțiunile oneroase ale guvernanților. În mai multe rânduri a fost invitatul Institutului Geografic Argentinian. Dizertațiile lui au inclus studii erudite de istorie, geografie, etnologie. În 1891 a întocmit harta zonei sudice a Țării de Foc, pe care, pentru prima dată, apele care scaldă acest țarm figurează sub numele de Marea Argentinei. A descoperit munți și râuri cărora le-a dat nume românești: Munții Lahovary, Manu, Rosetti și Carmen Sylva, cu vârful Sinaia, râurile Ureche și Rosetti. Spirit vizionar, a dotat Țara de Foc cu instrumentele esențiale funcționării unei societăți: a făcut legi și regulamente, a înființat o poliție locală, a organizat un serviciu poștal pentru care a tipărit timbre cu inițiala numelui său, a bătut două monede de aur, denumite Popper.

Mai presus de toate, a revoluționat întreaga societate argentiniană, creând germenii capitalismului într-o lume de agricultori și crescători de vite.

A propus guvernului de la Buenos Aires trei proiecte de mari dimensiuni: unul privind reglementarea traficului în strâmtoarea Magellan prin înființarea unei companii de remorhere, altul pentru construirea unei linii telegrafice care să lege capitala argentiniană de coasta atlantică a Țării de Foc și, în sfârșit, al treilea privind organizarea unei expediții la Polul Sud. Nu a mai avut timp să le îplinească. Pe 6 iunie 1893 este găsit fără viață în apartamentul lui din Buenos Aires. Avea numai 36 de ani. Verdictul medicului legist a fost atac de cord, dar în epocă s-a vorbit de sinucidere și de asasinat comandat de mafia aurului sau de puterea politică.

Deși, din cauza legilor existente în acel timp, nu a putut primi cetățenia română, Julius Popper nu și-a uitat niciodată patria: „M-am născut român, sunt român și voi muri român“, declara el într-una dintre scrisorile adresate Societății Regale de Geografie din București, cu care a corespondat întreaga viață. „Avea alura eroilor din povestirile extraordinare ale lui Jules Verne, era aproape un personaj de legendă“ – s-a spus în ferparul întocmit la moartea lui, comparându-i-se calitățile literare cu cele ale lui Poe, Wilde sau Twain, iar anvergura de explorator cu cea a lui Livingstone. Trecătorul pe aleile cimitirului „La Recoleta“, locul de veci al protipendadei capitalei argentine, are surpriza să întâlnească, printre numele cu rezonanță spaniolă, pe cel al unui „talentat și dârz aventurier, înzestrat cu o energie debordantă“, plecat din București să cucerească „pământul de la capătul lumii“.

DINU MORARU